

Obremenjujoče izkušnje v otroštvu pomembno zaznamujejo zdravje in življenje v odraslosti

Obremenjujoče izkušnje v otroštvu so potencialno travmatični dogodki ali izkušnje v prvih 18. letih življenja, kamor sodi psihično, fizično, spolno nasilje (oz. zloraba); psihično in materialno zanemarjanje; nasilje med odraslimi člani gospodinjstva, zasvojenost ali duševne težave članov gospodinjstva, kriminalno dejanje članov gospodinjstva ter ločitev staršev oziroma prekinitev stika med otrokom in starši zaradi smrti starša, zapustitve ipd.

V Sloveniji smo v 2019 prvič ugotavljali razširjenost OIO ter povezave OIO z zdravjem posameznikov in različnimi vidiki njihovega funkcioniranja in kakovosti življenja v odraslosti.

Dobra četrtnina poroča o štirih ali več obremenjujočih dogodkih

Večina (76 %) anketiranih je v otroštvu doživela vsaj eno obremenjujočo izkušnjo od desetih, kar 27 % udeležencev raziskave je poročalo o štirih ali več obremenjujočih izkušnjah. Največ udeležencev poroča o čustvenem (56 %) in fizičnem nasilju (43%) odraslih članov gospodinjstva (vsaj enega člana) nad njimi, malo manj kot tretjina poroča o smrti biološkega starša, ločitev staršev, zapustitev s strani starša, približno četrtnina jih poroča o čustvenem in fizičnem zanemarjanju, dobra petina poroča o zasvojenosti vsaj enega odraslega člana gospodinjstva. Dobra osmina poroča o nasilju med odraslimi v gospodinjstvu, slaba petina pa o duševni motnji člana gospodinjstva. Najnižja sta odstotka o poročani spolni zlorabi ter kriminalnem dejanju člana gospodinjstva.

Obremenjujoči dogodki pomembno povezani s slabšim fizičnim in duševnim zdravjem, tveganim vedenjem in zasvojenostmi

Udeleženci, ki so doživeli štiri ali več obremenjujočih dogodkov v otroštvu, imajo v primerjavi s tistimi, ki niso doživele nobenega obremenjujočega dogodka, večjo verjetnost za fizične težave in bolezni, kot so npr. srčne bolezni, bolezni dihal, težave s ščitnico, migreno, ravno tako pa tudi za duševne težave in bolezni – npr. depresijo, anksioznost, obsesivno-kompulzivno motnjo. Poleg tega imajo udeleženci z več obremenjujočimi dogodki tudi večjo verjetnost za tvegano pitje alkohola, kajenje, različne oblike zasvojenosti ter psihosomatske težave, npr. glavobol, nepojasnjene bolečine v želodcu, prsih, nespečnost itd.

Ker gre za novo in slabo raziskano problematiko, bo treba narediti več za zavedanje in razumevanje OIO v slovenskem prostoru. Vendar pa zavedanje in razumevanje sama po sebi nista dovolj. Zelo smiselno je zavestno, sistematično in kontinuirano naslavljanje OIO. V Sloveniji že obstajajo oz. se udeležajo nekatere aktivnosti za izboljšanje zdravja in dobrobiti posameznikov (tako otrok kot odraslih), družin in skupnosti, ki do neke mere zaobjamejo tudi OIO. Korak naprej bi bil oblikovanje strategije celovitega naslavljanja OIO: od preprečevanja, zgodnjega prepoznavanja, spremljanja, do preoblikovanje relevantnih organizacij, da bi bile utemeljene na razumevanju travme, in podpore osebam z OIO in njihovim družinam.

Več o raziskavi:

Raziskava je potekala leta 2019, končni vzorec je sestavljen iz 4.939 anket. V vzorcu je malo več žensk (50,9 %) kot moških (49,1 %). Povprečna starost je 47 let. Od udeležencev jih ima 43,9 %

največ poklicno izobrazbo, 31,0 % strokovno srednješolsko in gimnazijsko izobrazbo ter 25,0 % višješolsko ali visokošolsko izobrazbo.

Raziskava je del Ciljnega raziskovalnega projekta “Prevalenca in dolgoročni vplivi obremenjujočih izkušenj v otroštvu na funkcioniranje v odraslosti” (št. V5-1712).

Financerja: Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije in Ministrstvo za zdravje.

Nosilna institucija: Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani (Metka Kuhar – vodja projekta, Nina Mešl)

Soizvajalec: Nacionalni inštitut za javno zdravje (Helena Jeriček Klanšček, Gaja Zager Kocjan, Zalka Drglin, Ada Hočevnar Grom)